

**Miejsce
na naklejkę**

MGE-P1 1P-092

**EGZAMIN MATURALNY
Z GEOGRAFII**

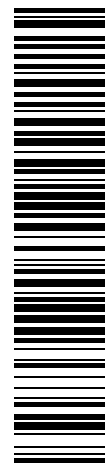
**MAJ
ROK 2009**

POZIOM PODSTAWOWY

Czas pracy 120 minut

Instrukcja dla zdającego

1. Sprawdź, czy arkusz egzaminacyjny zawiera 18 stron (zadania 1 – 31) oraz barwną mapę. Ewentualny brak zgłoś przewodniczącemu zespołu nadzorującego egzamin.
2. Odpowiedzi zapisz w miejscu na to przeznaczonym przy każdym zadaniu.
3. Pisz czytelnie. Używaj długopisu/pióra tylko z czarnym tuszem/atramentem.
4. Nie używaj korektora, a błędne zapisy wyraźnie przekreśl.
5. Pamiętaj, że zapisy w brudnopisie nie podlegają ocenie.
6. Podczas egzaminu możesz korzystać z linijki, lupy i kalkulatora.
7. Na karcie odpowiedzi wpisz swoją datę urodzenia i PESEL. Nie wpisuj żadnych znaków w części przeznaczonej dla egzaminatora.

Za rozwiązanie
wszystkich zadań
można otrzymać
łącznie
50 punktów

Życzymy powodzenia!

**Wypełnia zdający przed
rozpoczęciem pracy**

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

PESEL ZDAJĄCEGO

--	--	--

**KOD
ZDAJĄCEGO**

Zadania od 1. do 9. wykonaj na podstawie załączonej barwnej mapy fragmentu Gór Świętokrzyskich.

Zadanie 1. (1 pkt)

Na zdjęciu lotniczym, wykonanym znanego miejsca położonego w prawym górnym rogu pola B1 barwnej mapy, znajduje się fragment terenu przedstawionego na tej mapie w polach: A1, B1, A2, B2.

www.mostki.pl/images/16/lot_k_ptaka_p19.jpg

Odczytaj z mapy i podaj:

– nazwę pasma górskiego oznaczonego na fotografii literą A.

.....

– nazwę miejscowości oznaczonej na fotografii literą B.

.....

Zadanie 2. (2 pkt)

Odszukaj na mapie i wpisz do tabeli nazwy niżej opisanych obiektów geograficznych.

Opis obiektu	Nazwa obiektu
Wzniesienie o dwóch szczytach położone w Paśmie Klonowskim.	
Obszar ochrony ścisłej na północny zachód od drogi z Bodzentyna do Świętej Katarzyny.	
Hotel w paśmie Łysogór przy czerwonym szlaku turystycznym między Hucką Górą a Łysą Górą.	
Miejscowość położona na południowych stokach Łysogór, w której znajduje się Muzeum Wsi Kieleckiej.	

Zadanie 3. (1 pkt)

Podaj wysokość bezwzględną miejsca, w którym droga z Celin do Woli Szczygielkowej przecina w polu B1 granicę Świętokrzyskiego Parku Narodowego.

Wysokość bezwzględna wynosi m n.p.m.

Zadanie 4. (1 pkt)

Oblicz odległość w terenie w linii prostej między szczytem Łysicy (pole A2) a Przełęczą Św. Mikołaja (pole B2). Podaj wynik z dokładnością do 0,1 km. Zapisz obliczenia.

Miejsce na obliczenia:

Odległość w terenie wynosi km

Zadanie 5. (1 pkt)

Rumowiska skalne, nazywane gołoborzami, stanowią charakterystyczny element rzeźby Gór Świętokrzyskich.

Podkreśl nazwy dwóch wzniesień, na stokach których znajdują się rumowiska skalne.

Psarska (pole A1) Agata (pole A2) Miejska Góra (pole B1) Łysa Góra (pole D3)

Zadanie 6. (1 pkt)

Wola Szczygielkowa i Podłysica są miejscowościami położonymi w bliskim sąsiedztwie Świętokrzyskiego Parku Narodowego. Turysta wybrał spośród nich Podłysicę na miejsce noclegu i wyjścia na piesze wycieczki do Świętokrzyskiego Parku Narodowego.

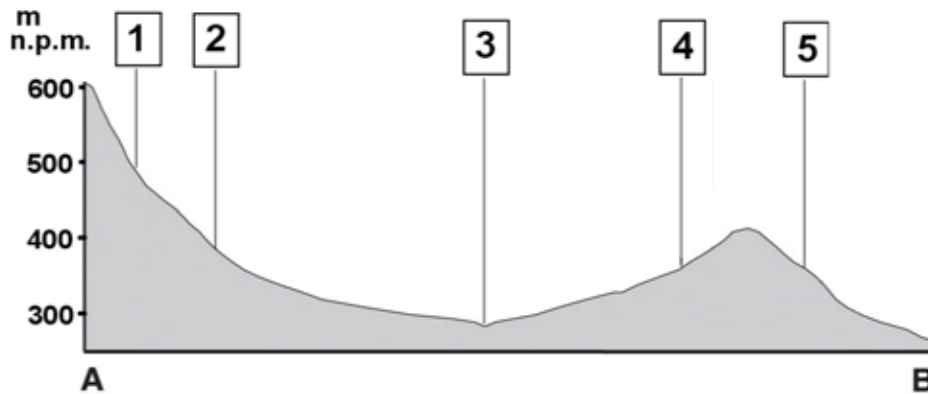
Na podstawie mapy uzasadnij wybór turysty, podając dwa argumenty.

1.
.....
.....
.....
2.
.....
.....
.....

Wypełnia egzaminator!	Nr zadania	1.	2.	3.	4.	5.	6.
	Maks. liczba pkt	1	2	1	1	1	1
	Uzyskana liczba pkt						

Zadanie 7. (2 pkt)

Poniższy profil topograficzny wykonano wzdłuż zaznaczonej na mapie linii AB.

Korzystając z mapy, przyporządkuj podanym w tabeli obiektom numery, którymi je oznaczono na powyższym profilu.

Obiekt	Numer na profilu
Gajówka Rachtanka	
Granica obszaru ochrony ścisłej (OOS) Łysica	
Granica Świętokrzyskiego Parku Narodowego	
Rzeka Czarna Woda	

Zadanie 8. (2 pkt)

Wymień walory turystyczne: dwa przyrodnicze i dwa pozaprzyrodnicze obszaru położonego na mapie w polach D3, E3.

Turystyczne walory przyrodnicze:

1.

.....

2.

.....

Turystyczne walory pozaprzyrodnicze:

1.

.....

2.

.....

Zadanie 9. (2 pkt)

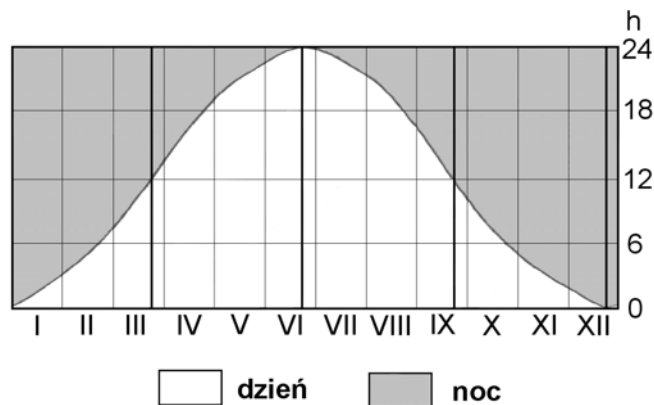
Na drodze prowadzącej przez obszar ochrony ścisłej Święty Krzyż (pola D3, E3) ograniczono ruch samochodowy.

Zaproponuj trzy inne działania, które może podejmować dyrekcja Świętokrzyskiego Parku Narodowego w celu zmniejszenia negatywnego wpływu ruchu turystycznego na środowisko przyrodnicze obszaru ochrony ścisłej Święty Krzyż.

1.
.....
.....
2.
.....
.....
3.
.....
.....

Zadanie 10. (2 pkt)

Na rysunku przedstawiono długości trwania dnia i nocy w ciągu roku w wybranym miejscu kuli ziemskiej.

Źródło: R. Domachowski, G. Młynarczyk, E. Pelle, *Geografia – zadania na mapach konturowych i topograficznych*, Demart, Warszawa 2004

a) Podaj na podstawie rysunku, ile godzin trwa dzień w tym miejscu podczas przesilenia letniego.

Odpowiedź: godz.

b) Spośród podanych niżej miejsc wybierz to, dla którego przedstawiono na rysunku czas trwania dnia i nocy w ciągu roku.

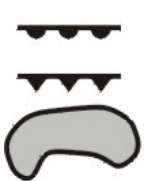
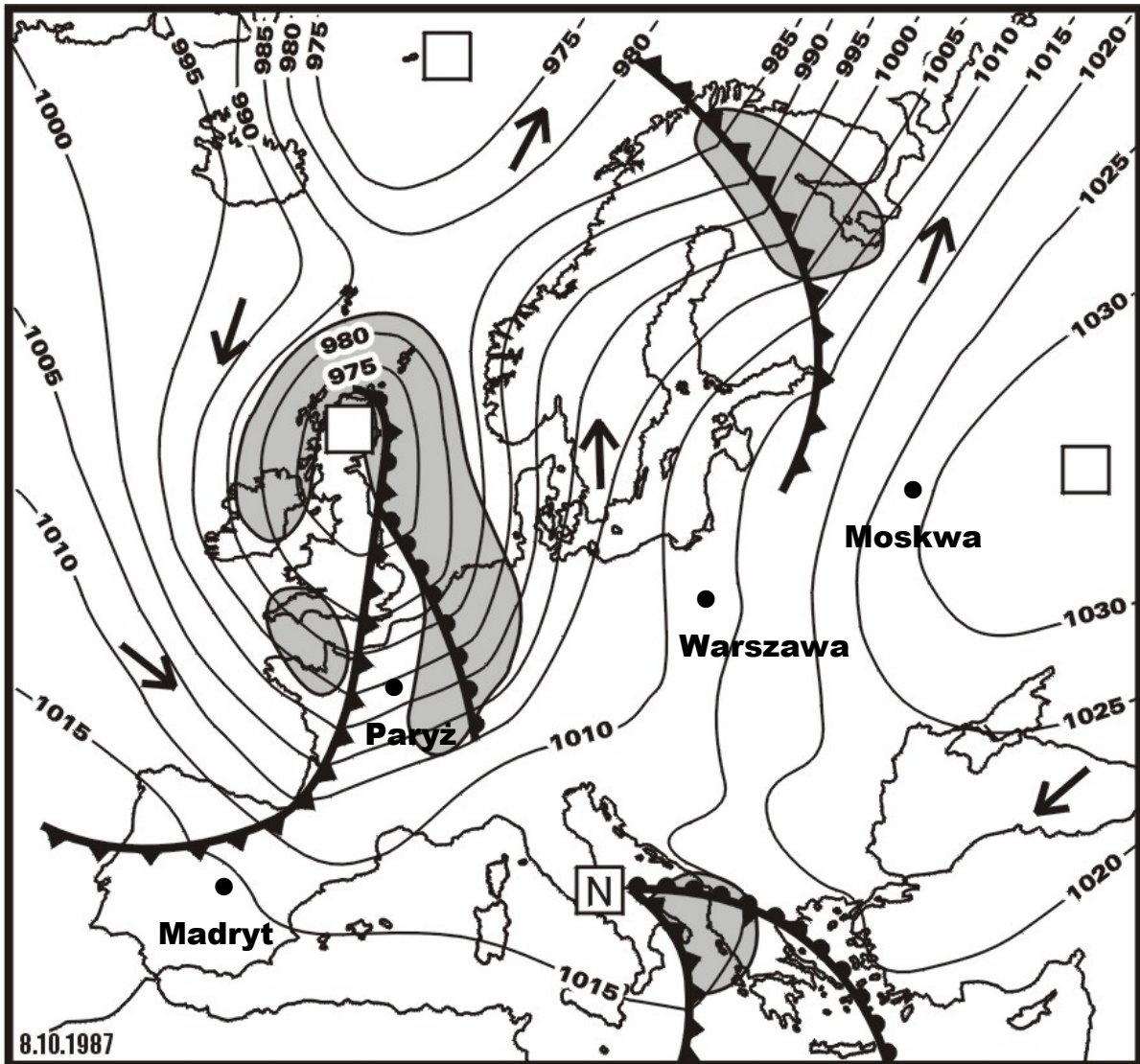
biegun północny, koło podbiegunowe północne, równik, zwrotnik Raka

Odpowiedź:

Wypełnia egzaminator!	Nr zadania	7.	8.	9.	10.
	Maks. liczba pkt	2	2	2	2
	Uzyskana liczba pkt				

Zadanie 11. (2 pkt)

Na mapie synoptycznej przedstawiono rozkład ciśnienia atmosferycznego, fronty atmosferyczne i strefy opadów w Europie w wybranym dniu.

fronty ciepłe
fronty chłodne
strefy opadów

N nize
W wyże
→ kierunki wiatru

Na podstawie: *Atlas Rzeczypospolitej Polskiej*,
PPWK im. Romera S.A., 1993–1997

a) Wpisz w trzy puste kwadraty na mapie litery, którymi oznacza się układy niskiego ciśnienia (N) oraz wysokiego ciśnienia (W).

b) Podkreśl nazwę miasta, w którym wiatr wiał z największą prędkością.

A. Madryt

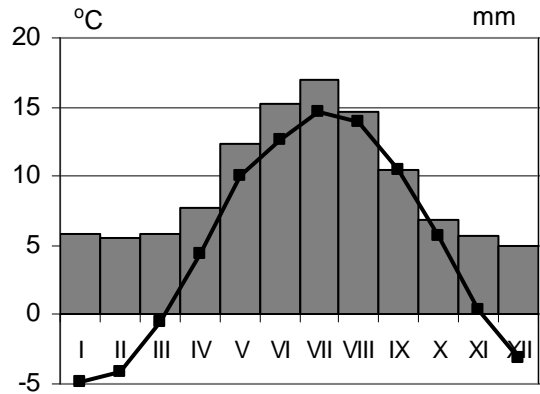
B. Paryż

C. Warszawa

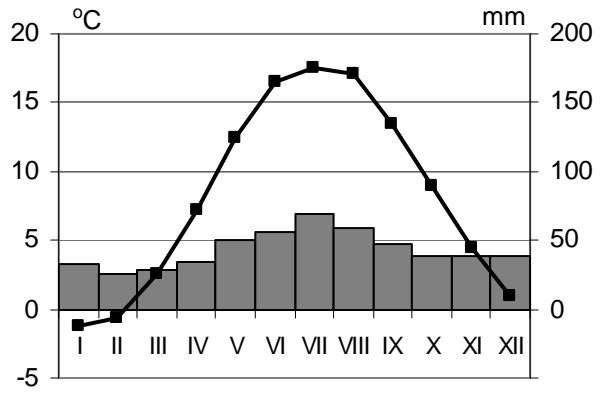
D. Moskwa

Zadania 12. i 13. wykonaj na podstawie klimatogramów przedstawiających roczny przebieg średnich miesięcznych wartości temperatury powietrza i miesięcznych sum opadów atmosferycznych w Białymstoku, Szczecinie, Zakopanem i Paryżu.

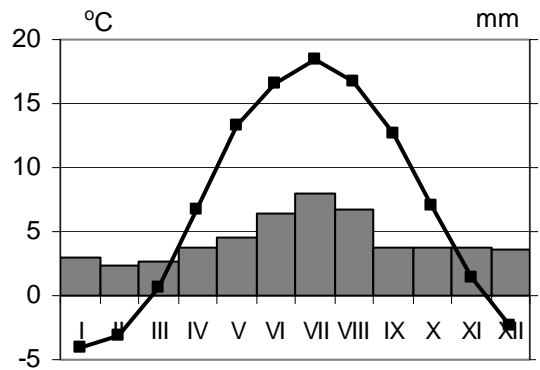
Klimatogram A

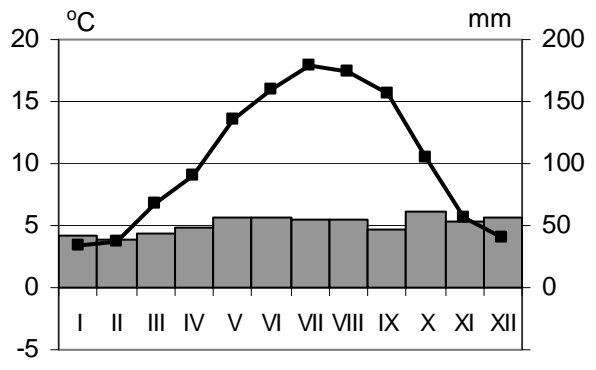
Klimatogram B

Klimatogram C

Klimatogram D

Opady Temperatura powietrza

Na podstawie: www.meteo.interklasa.pl/meud_klimat.xls

Zadanie 12. (1 pkt)

Podanym w tabeli miastom przyporządkuj klimatogramy.

Miasto	Klimatogram (wpisz literę)
Zakopane	
Paryż	

Zadanie 13. (1 pkt)

Oblicz roczną amplitudę temperatury w miejscowości, z której pochodzą dane klimatyczne przedstawione na klimatogramie A. Podaj wynik z przybliżeniem do 1° C. Zapisz wykonywane obliczenia.

Miejsce na obliczenia:

Roczna amplituda temperatury:

Wypełnia egzaminator!	Nr zadania	11.	12.	13.
	Maks. liczba pkt	2	1	1
	Uzyskana liczba pkt			

Zadania 14. i 15. wykonaj na podstawie tekstu i własnej wiedzy.***W porze letniego monsunu***

Zbliża się koniec maja. Temperatura przekracza 40° C. Brakuje wody nawet do picia. W wielu dzielnicach Delhi wodę rozwozi się beczkowozami. W twardej ziemi nic nie rośnie. W Madrasie wyschły zbiorniki wody. W Kalkucie na ulicach więcej niż zwykle umierających nędzarzy.

W połowie czerwca zaczyna pachnieć deszczem. Do Indii nadchodzi monsun letni. Prognozy dotyczące nadejścia monsunu uważane są przez meteorologów za ważniejsze niż jakiegokolwiek inne. Pod koniec miesiąca pada już prawie w całych Indiach. Ten sam deszcz, który do Indii przynosi życie, w Bangladeszu powoduje śmiertelne powodzie. W połowie lipca nabrzmiałe wody rzek zagrażają powodzią. Osiedla położone na brzegach rzeki powinny być ewakuowane. Rzeka wylewa. Slumsy znalazły się pod wodą. Nawet w dzielnicach nieobjętych powodzią rozgrywają się tragedie – woda pitna, czerpana płytko spod powierzchni, miesza się ze ściekami. Szybko mnożą się komary i muchy. Ludzi dotykają infekcje przewodu pokarmowego.

Na podstawie: Hanna Kawecka-Lee, *W porze letniego monsunu*, Poznaj Świat nr 9, 1999

Zadanie 14. (2 pkt)

Uzasadnij, podając trzy argumenty, że życie mieszkańców opisanych krajów jest uzależnione od monsunów.

1.
.....
2.
.....
3.
.....

Zadanie 15. (2 pkt)

Zaproponuj trzy działania, które powinien podejmować rząd Bangladeszu, aby złagodzić negatywne skutki monsunu letniego.

1.
.....
.....
2.
.....
.....
3.
.....
.....

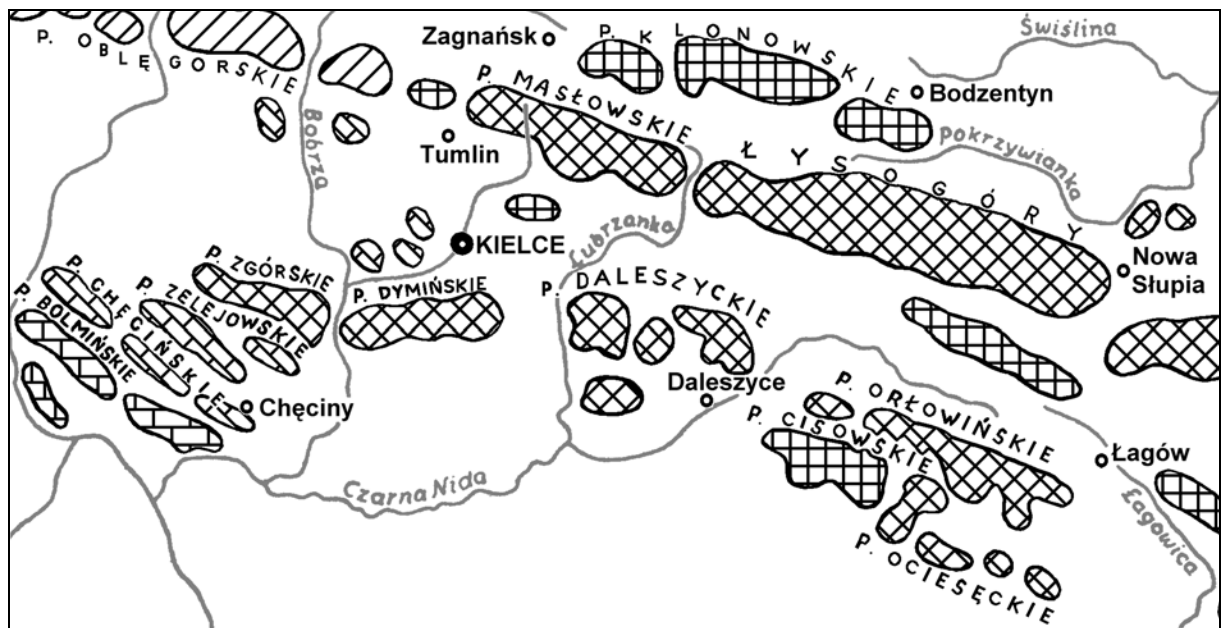
Zadanie 16. (1 pkt)

Zaznacz dwie przyczyny, które mogłyby spowodować wzrost zasolenia wody w Morzu Bałtykim.

- A. Wzrost rocznej sumy opadów na obszarze zlewiska Bałtyku.
- B. Spadek rocznej sumy opadów na obszarze zlewiska Bałtyku.
- C. Wzrost średniej rocznej temperatury powietrza na obszarze zlewiska Bałtyku.
- D. Obniżenie średniej rocznej temperatury powietrza na obszarze zlewiska Bałtyku.

Zadanie 17. (1 pkt)

Na rysunku przedstawiono wybrane pasma górskie w Górach Świętokrzyskich.

Na podstawie: Edward Świtalski, Zdzisław Preisner, *Geografia Polski*,
Oficyna Wydawnicza Turpress, Toruń 2001

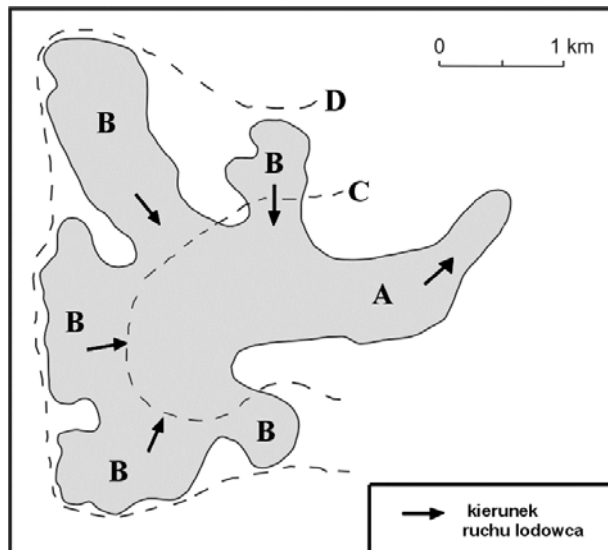
Na podstawie rysunku i własnej wiedzy wpisz obok każdego zdania literę P, jeśli zdanie jest prawdziwe, lub literę F, gdy zdanie jest fałszywe.

- Pasma: Chęcińskie i Masłowskie są wyrzeźbione z tego samego rodzaju skał.
- Pasma: Chęcińskie i Zelejowskie są wyrzeźbione ze skał osadowych.
- Pasma: Zgórskie i Dymieńskie są wyrzeźbione ze skał magmowych.

Wypełnia egzaminator!	Nr zadania	14.	15.	16.	17.
	Maks. liczba pkt	2	2	1	1
	Uzyskana liczba pkt				

Zadanie 18. (1 pkt)

Na rysunku przedstawiono plan lodowca górskiego Arolla w Alpach Szwajcarskich.

Źródło: *Ilustrowany Słownik Szkolny „Nauki o Ziemi”*, Muza S.A., Warszawa 1996

Wpisz litery, którymi oznaczono na rysunku:

- pola firnowe lodowca
- jezor lodowcowy
- granicę wiecznego śniegu

Zadanie 19. (2 pkt)

Poniższy tekst opisuje jeden z rodzajów ruchów wód morskich.

Na otwartym oceanie, gdzie głębokość sięga tysięcy metrów, fala nie jest wysoka – nie przekracza kilkudziesięciu centymetrów ponad powierzchnię morza – za to przemieszcza się z prędkością do około 800 kilometrów na godzinę. Gdy fala zbliża się do lądu, zwalnia i wypiętrza na kilka-kilkanaście (lub więcej) metrów ponad poziom morza.

Atakując wybrzeże, morze podnosi się i o ląd uderza nie tyle ściana, ile wysoka na wiele metrów płyta wody. Wdziera się w ląd i pędzi, niszcząc wszystko po drodze. Najwięcej zniszczeń powodują silne prądy i porwane przez nie szczątki, często o wadze setek kilogramów, które burzą kolejne budowle, łamią drzewa, unoszą przedmioty, miażdżą i ranią ludzi.

Na podstawie: www.if.uj.edu.pl/Foton/88

a) Podaj nazwę opisaną fali.

.....

b) Podkreśl trzy zjawiska, które mogą spowodować powstanie takiej fali.

- A. przyciąganie wody przez Księżyc i Słońce
- B. powstanie uskoku w dnie morza
- C. podmorski wybuch wulkanu
- D. zmiana prędkości pasatu wiejącego nad oceanem
- E. powstanie podmorskiego osuwiska

Zadanie 20. (2 pkt)

Na mapie zaznaczono numerami 1 – 4 obszary różniące się gęstością zaludnienia.

Do zaznaczonych na mapie numerami 1 – 4 obszarów przyporządkuj główną przyczynę dużej lub małej gęstości zaludnienia, wybierając spośród podanych poniżej.

- A. nadmiar ciepła i wilgoci
- B. niedobór ciepła
- C. niedobór wody
- D. duża wysokość nad poziomem morza
- E. żyzne gleby

Obszar (numer na mapie)	1	2	3	4
Przyczyna (wpisz literę)				

Zadanie 21. (2 pkt)

Spośród poniżej wymienionych miast wybierz i wpisz do tabeli te, które powstały na wybrzeżach kontynentów. Obok każdego z tych miast wpisz państwo, w którym to miasto się znajduje.

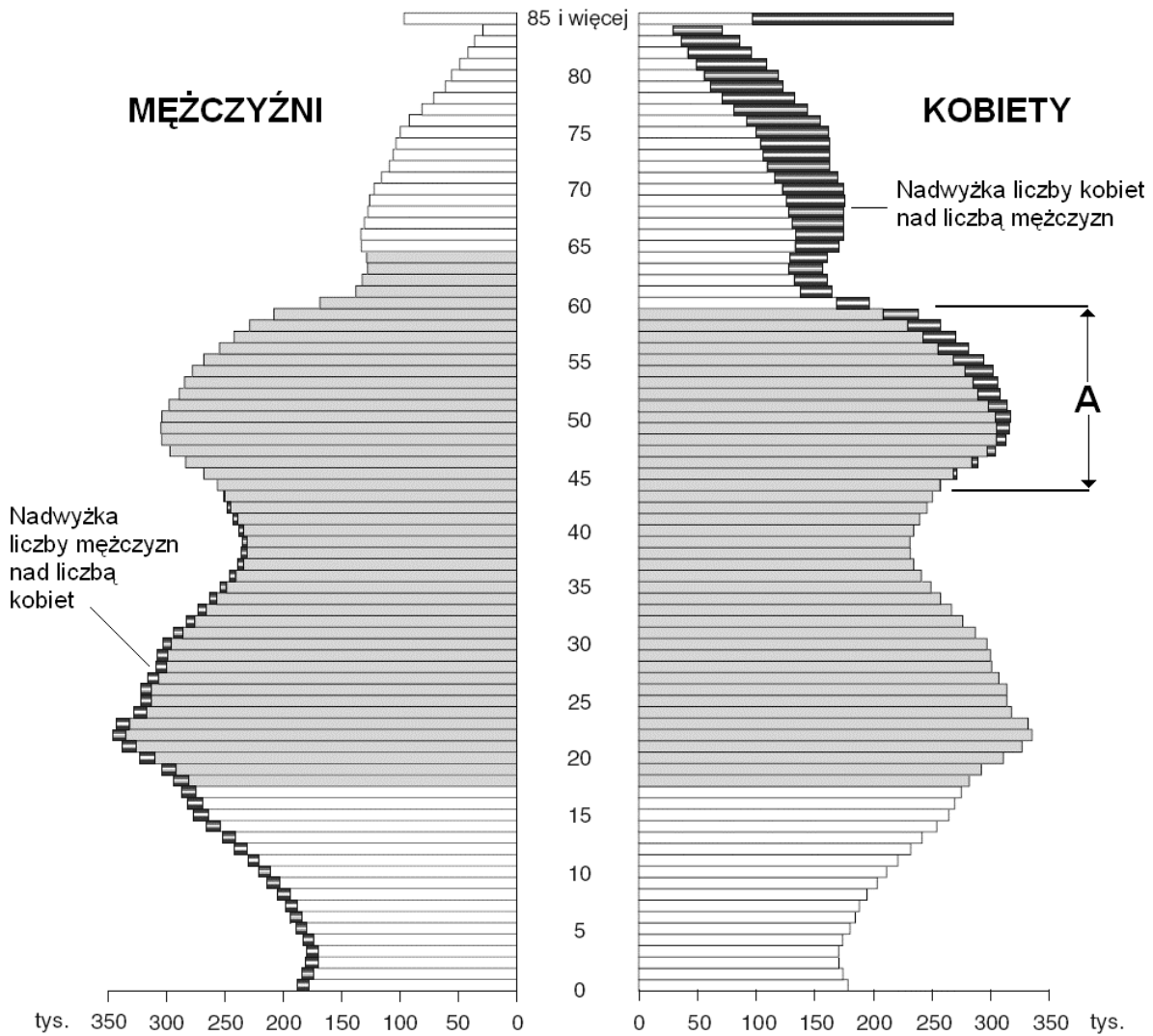
Bagdad, Bombaj, Delhi, Meksyk, Rio de Janeiro

	Miasto	Państwo
1.		
2.		

Wypełnia egzaminator!	Nr zadania	18.	19.	20.	21.
	Maks. liczba pkt	1	2	2	2
	Uzyskana liczba pkt				

Zadanie 22. (2 pkt)

Na wykresie przedstawiono strukturę płci i wieku ludności Polski w 2006 r.

Źródło: *Mały Rocznik Statystyczny Polski 2006*, GUS, Warszawa 2007

a) Podkreśl poprawną odpowiedź.

Liczebność osób w wieku dziesięciu lat w 2006 roku wynosiła około

A. 220 tys.

B. 280 tys.

C. 350 tys.

D. 430 tys.

b) Podaj główną przyczynę dużej liczebności roczników ludności Polski z przedziałów wiekowych oznaczonych na wykresie literą A.

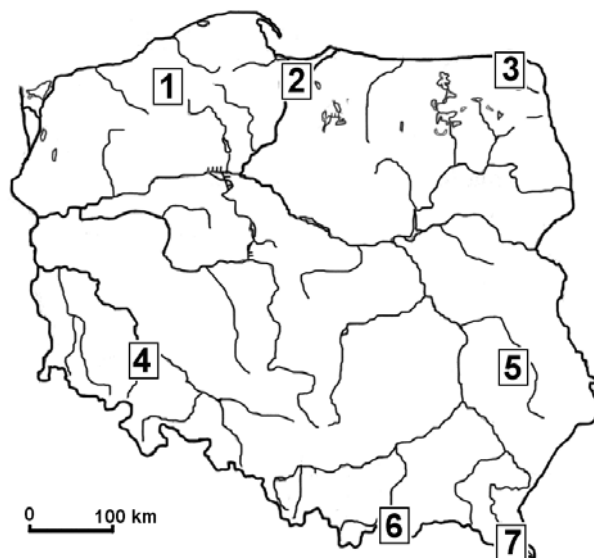
.....

.....

.....

Zadanie 23. (2 pkt)

Na mapie zaznaczono wybrane krainy geograficzne.

a) Przyporządkuj do numerów w tabeli nazwy krain geograficznych wybrane z poniższych.

Bieszczady, Pieniny, Nizina Śląska, Wyżyna Śląska, Wyżyna Lubelska,
Żuławy Wiślane, Pojezierze Suwalskie

Numer na mapie	Kraina geograficzna
3	
5	
7	

b) Podaj numery trzech obszarów, które spośród zaznaczonych na mapie numerami 1 – 7 mają najkorzystniejsze warunki naturalne dla rolnictwa.

.....

Zadanie 24. (2 pkt)

Wpisz w odpowiednie miejsca tabeli nazwy parków narodowych wybrane z poniższych.

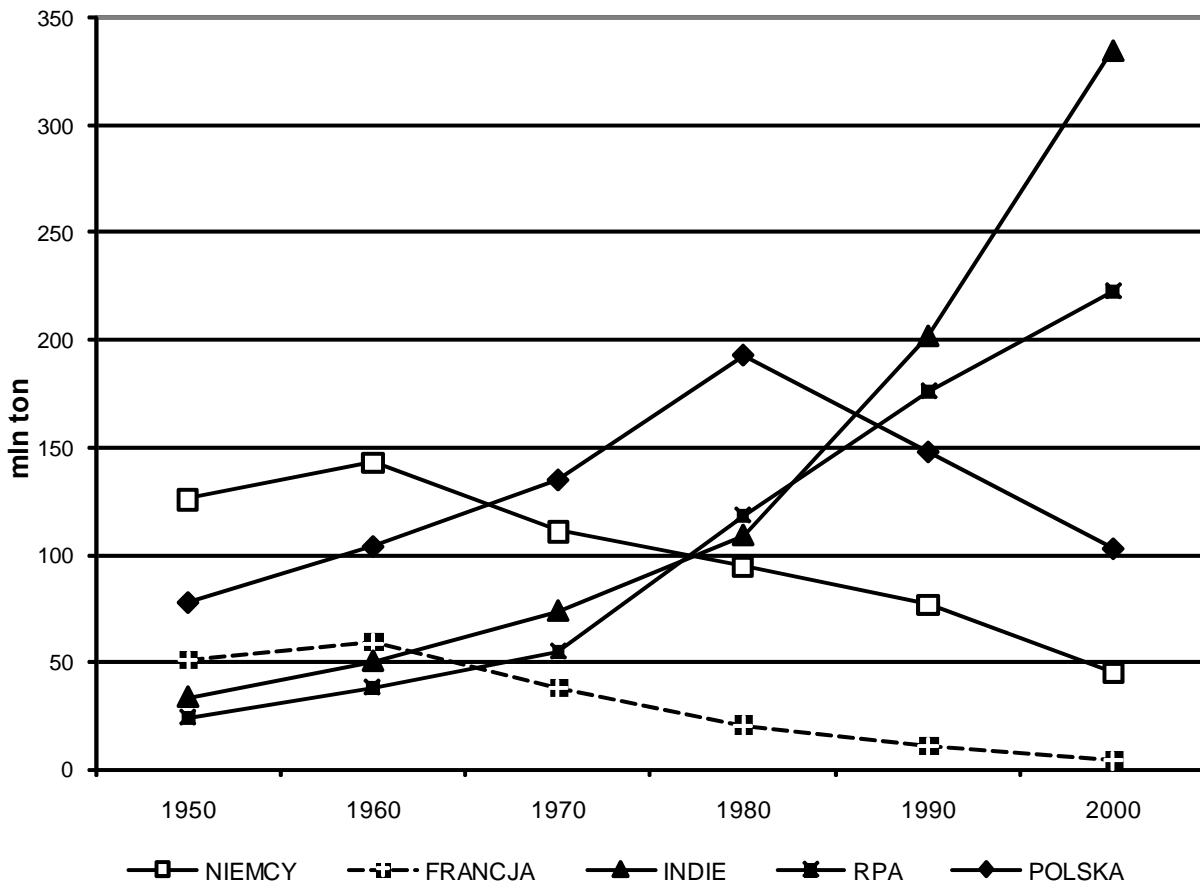
Poleski, Gór Stołowych, Słowiński, Ojcowski

Wybrane walory parku narodowego	Nazwa parku narodowego
Rzeźba krasowa, ostańce skalne, nietoperze, Dolina Prądnika	
Liczne jeziora krasowe, rozległe tereny bagienne, torfowiska	
Ostańce piaskowcowe, labirynty skalne, torfowiska wysokie	

Wypełnia egzaminator!	Nr zadania	22.	23.	24.
	Maks. liczba pkt	2	2	2
	Uzyskana liczba pkt			

Zadanie 25. (2 pkt)

Na wykresie przedstawiono wielkość wydobycia węgla kamiennego w wybranych państwach w latach 1950–2000.

Na podstawie: W. Mizerski, J. Żukowski, *Tablice geograficzne*, Adamantan, Warszawa 2005
P. Jahn, *Tablice geograficzne*, Demart, Warszawa 2005

a) Podaj nazwę państwa, w którym nastąpiła największa zmiana wielkości wydobycia węgla kamiennego między 1990 a 2000 r.

.....

b) Porównaj tendencje w wydobyciu węgla kamiennego w Polsce i RPA w latach 1950–2000.

.....

Zadanie 26. (2 pkt)

Podaj dwa pozytywne i dwa negatywne skutki społeczno-ekonomiczne restrukturyzacji surowcowych okręgów przemysłowych w Polsce.

Pozytywne skutki społeczno-ekonomiczne:

1.
.....
.....
2.
.....
.....

Negatywne skutki społeczno-ekonomiczne:

1.
.....
.....
2.
.....
.....

Zadanie 27. (2 pkt)

Podaj dwie przyczyny, które powodują, że morza szelfowe są najintensywniej wykorzystywaną gospodarczo częścią Wszechoceanu.

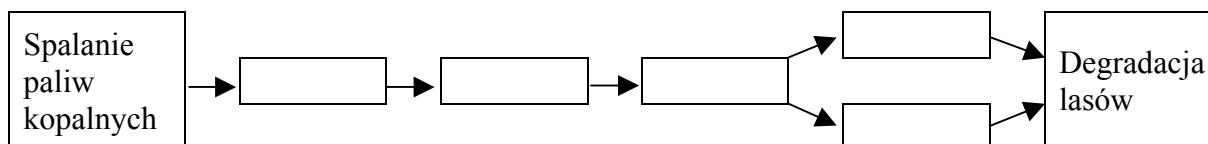
1.
.....
.....
2.
.....
.....

Wypełnia egzaminator!	Nr zadania	25.	26.	27.
	Maks. liczba pkt	2	2	2
	Uzyskana liczba pkt			

Zadanie 28. (1 pkt)

Uzupełnij ciąg przyczynowo-skutkowy, przedstawiający degradację lasów, wpisując w odpowiednie pola litery od A do E.

- A. Powstawanie kwaśnych opadów
- B. Emisja tlenków siarki i azotu
- C. Zakwaszenie gleb
- D. Uszkodzenie liści, igieł drzew
- E. Powstawanie w atmosferze kwasu siarkowego, siarkawego, azotowego

Zadanie 29. (2 pkt)

W tabeli przedstawiono wartości wskaźników społeczno-ekonomicznych wybranych państw z lat 2005–2008.

Państwo	PKB wg parytetu siły nabywczej w USD na 1 mieszkańca (2008)	Zgony niemowląt na 1000 urodzeń żywych (2008)	Struktura zatrudnienia według sektorów gospodarki w % (2005–2006)		
		
Albania	6400	19,3	58,0	15,0	27,0
Bułgaria	13200	18,5	8,5	33,6	57,9
Ghana	1500	52,3	56,0	15,0	29,0
Indonezja	3900	31,0	42,1	18,6	39,3
Polska	17800	6,9	17,4	29,2	53,4
Włochy	31000	5,6	4,2	30,7	65,1

Na podstawie: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/>

a) Wpisz we właściwe miejsca w tabeli litery, którymi oznaczono podane poniżej sektory gospodarki.

- A. przemysł
- B. rolnictwo
- C. usługi

b) Sformułuj wniosek wynikający z porównania wartości PKB na 1 mieszkańca z wartościami wskaźnika zgonów niemowląt w państwach wymienionych w tabeli.

.....

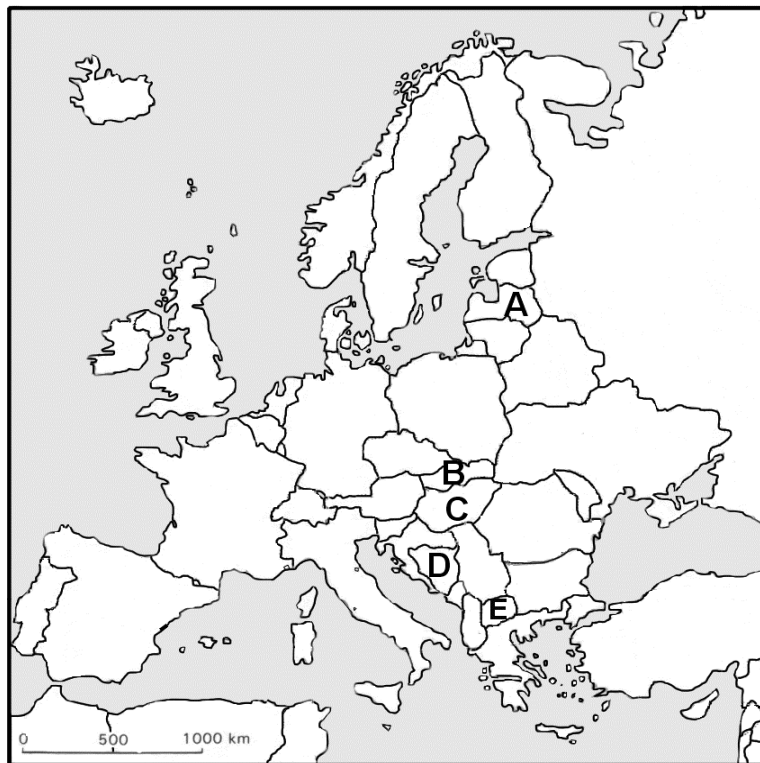
.....

.....

.....

Zadanie 30. (2 pkt)

Na mapie konturowej zaznaczono literami A – E wybrane kraje w Europie.

Podział polityczny według stanu na 31.12.2007

Wpisz do tabeli oznaczenia literowe i nazwy czterech krajów, które powstały jako samodzielne państwa po 1989 roku.

Oznaczenie literowe na mapie	Nazwa państwa

Zadanie 31. (1 pkt)

Kurdowie nie posiadają własnego państwa. Największe skupisko Kurdów znajduje się w górzystej krainie zwanej Kurdystanem.

Spośród podanych wybierz trzy państwa, na obszarze których znajduje się terytorium Kurdystanu.

Arabia Saudyjska, Irak, Izrael, Indie, Iran, Tajlandia, Turcja

1., 2., 3.

Wypełnia egzaminator!	Nr zadania	28.	29.	30.	31.
	Maks. liczba pkt	1	2	2	1
	Uzyskana liczba pkt				

BRUDNOPIS